

Verslag

SERVacademie ‘experimentwetgeving en regelluwe zones’

Brussel, 4 juli 2016

1 Hoofdlijnen

Op 4 juli 2016 organiseerde de SERV onder leiding van **Pieter Kerremans** (administrateur-generaal) een SERVacademie rond het thema ‘experimentwetgeving en regelluwe zones’. Er namen meer dan 70 personen deel uit de politieke, ambtelijke, wetenschappelijke en maatschappelijke werelden.

Tim Buyse van de SERV-studiedienst startte met een algemene inleiding en situering van het thema en ging daarbij dieper in op de concepten experimentwetgeving en regelluwe zones, haalde enkele voor- en nadelen aan en besprak enkele voorbeelden uit binnen- en buitenland. Daarna werd het woord gegeven aan twee gastsprekers: prof. dr. **Reinhilde Veugelers** (KU Leuven en Bruegel) en dr. **Sofia Ranchordás** (Universiteit Leiden en Universiteit Antwerpen). Prof. dr. **Reinhilde Veugelers** besprak de ingewikkelde relatie tussen regelgeving en innovatie waarna dr. **Sofia Ranchordás** haar expertise over experimentwetgeving toepaste op de casus van de deeleconomie.

De SERVacademie werd afgesloten met een interactief debat. Eerst werd daarbij het woord gegeven aan 9 bevoorrechte getuigen uit specifieke (beleids)domeinen die hun ervaringen met experimentele wetgeving, proeftuinen en regelluwe zones deelden met de aanwezigen. Aanvullend was er tijd voor een korte vragenronde en gedachtewisseling met de zaal onder leiding van **Peter Van Humbeeck** (SERV-studiedienst).

2 Inleiding

Pieter Kerremans, administrateur-generaal van de SERV, verwelkomde de aanwezigen en leidde de SERVacademie in. De concepten **experimentwetgeving en regelluwe zones** maken opgang in discussies en beleidsdocumenten en vinden stilaan hun weg naar de praktijk. Zo worden in de visie 2050 van de Vlaamse Regering en in het groenboek bestuur dat momenteel wordt voorbereid door de Vlaamse overheid, het werken met experimentwetgeving en regelluwe zones gesitueerd in het streven naar een meer innovatieve overheid en innovatieve wetgeving.

De SERVacademie maakt onderdeel uit van de voorbereiding van een nieuw advies van de SERV over betere regelgeving dat in oktober zal worden uitgebracht op vraag van de Vlaamse Regering.¹ De SERV heeft namelijk in het verleden steeds het voortouw genomen in de adviesverlening over het wetgevingsbeleid in Vlaanderen, en dat is de reden dat de Vlaamse Regering ons nu opnieuw om advies heeft gevraagd over dit thema. Recent bracht de SERV trouwens ook een advies uit over ex post decreetsevaluatie op vraag van het Vlaams Parlement.² Een belangrijk onderdeel uit de actuele adviesvraag behandelt het thema dat vandaag op de agenda van de SERVacademie staat, nl. het werken met zogenaamde experimentwetgeving en regelluwe zones.

Men kan beide concepten ruimer kaderen binnen de tegenstelling of *framing* die men vaak te horen krijgt met aan de ene kant innovatie, waarvan men zegt dat die cruciaal is, snel gaat en toekomstgericht is, *bottom up* tot stand komt, en ruimte en flexibiliteit nodig heeft en anderzijds regelgeving, waarvan gezegd wordt dat die traag is en vaak achterop hinkt, rigide en te gedetailleerd is, top down geschreven wordt en dus innovatie belemmert. Enkele cruciale vragen waarop de SERVacademie meer licht wenst te schijnen, zijn:

- ▀ klopt deze analyse of is het probleem genuanceerder?
- ▀ zijn experimenteerwetgeving en regelluwe zones dan de oplossing of niet? Wat zijn de voor- en nadelen ervan, ook ten opzichte van alternatieven. Want uiteraard zijn er ook andere manieren om de innovatievriendelijkheid van wetgeving te verbeteren, en heeft wetgeving ook andere doelen dan innovatie stimuleren.
- ▀ hoe zien experimenteerwetgeving en regelluwe zones er dan uit? Hoe luv is regelluw? Betekent dat zonder regels, met minder regels of een ander soort regels, bijvoorbeeld

¹ Voor meer informatie over deze adviesvraag, zie Bijlage.

² SERV, Advies Tien denksporen voor ex post decreetsevaluatie in en door het Vlaams Parlement, Brussel, 21 september 2015, <http://www.serv.be/node/9857>

minder gedetailleerd, meer op principes, op hoofdlijnen? En geldt die regelluwe dan voor iedereen of enkel voor bepaalde groepen of activiteiten en voor een kortstondige periode? En hoe tijdelijk is kortstondig?

- ▀ Welke andere vragen roept het gebruik van experimentwetgeving en regelluwe zones verder op: we denken aan welke randvoorwaarden vervuld moeten zijn, en of er al dan niet nood is aan een generiek juridisch kader ...

Momenteel werkt het SERV-secretariaat aan een informatierapport over dit thema. Pieter Kerremans verduidelijkte dat voor de opmaak van het SERV-advies ook de input van experts (academici, administratie, stakeholders) van cruciaal belang is. Deelnemers aan de SERVacademie werden dan ook uitgenodigd om hun kennis en expertise in te brengen zowel tijdens als na de academie. Ook eventuele feedback op het ontwerprapport dat later ter beschikking zal worden gesteld, is meer dan welkom.

3 Voorlopige SERV-analyse

Tim Buyse (SERV) beet de spits af met een situering van de concepten experimentwetgeving en regelluwe zones en met een overzicht van de kennis die momenteel door het SERV-secretariaat werd verzameld in een informatief ontwerprapport.

Algemene situering

Startpunt van de toelichting zijn drie trends of uitdagingen waarmee het beleid vandaag worden geconfronteerd bij het maken van wet- en regelgeving:

- ▀ Een eerste trend ligt in de **innovaties en disruptie** die deze innovaties in onze samenleving meebrengen. Nieuwe markten en technologieën ontwikkelen zich aan een snel tempo. Nieuwe opportuniteiten bieden zich aan een razend tempo aan. Men zou kunnen zeggen dat het beleid en de wetgeving op dit vlak kan of moet zorgen voor een versnelling van de innovaties, maar ze kan echter ook een rem zijn. Zo is er enerzijds vraag naar stabiele en transparante wetgeving om zekerheid te creëren, maar anderzijds ook flexibele en aanpasbare wetgeving om aan actoren de kans te geven zelf initiatief te nemen.
- ▀ Een tweede trend volgt uit de **kennis- en informatieproblemen** waarmee beleidsmakers worden geconfronteerd: maatschappelijke problemen worden complexer, geïntegreerder. Dit lijdt ook tot **onzekerheid of tegenstrijdige informatie** over toekomstige ontwikkelingen. Deze onzekerheid is één van de drijvers van de verwetenschappelijking van het beleid en de zoektocht naar meer *evidence*.
- ▀ Een derde trend hangt met de vorige samen. We zien dat het vinden van consensus in deze complexe, dynamische samenleving ook veel moeilijker wordt. Er zijn uiteenlopende belangen. Soms is men het eens over een doelstelling maar niet over hoe men die doelstelling moet bereiken Men zoekt vandaag dan ook naar manieren om consensus te bekomen en draagvlak voor beleid te creëren.

Het probleem dat zich door deze drie trends stelt is dat (1) het beleid dikwijls te traag of te laat is, (2) het beleid gemaakt wordt vanuit de veronderstelling dat het steeds vanzelf effectief beleid wordt, (3) men weinig doordachte keuzes maakt tussen designopties. Bovendien zijn er

vandaag reeds instrumenten beschikbaar om de impact van nieuwe regelgeving in te schatten (RIA, expertadvies, consultaties), maar blijkbaar is dit niet voldoende. Het resultaat is dat elke nieuwe wet of nieuw beleid in feite al een experiment is.

De spreker zag mogelijke oplossingsrichtingen in de vorm van experimenteerwetgeving en regelluwe zones.

Aflijning van de concepten

Experimentwetgeving kan worden gedefinieerd een regeling die (1) van toepassing is voor een beperkte tijdsperiode, met als doel om (2) op basis van een evaluatiebepaling (3) te bekijken of een nieuwe regeling (4) effectief is. Dergelijke wetgeving kan vier functies hebben:

- ▀ leer- en onderzoeksfunctie, omdat het kennis aanlever over 'wat werkt' en dus twijfel over de impact van nieuwe wetgeving kan verminderen
- ▀ een consensusrol, omdat experimentwetgeving argumenten kan opleveren die een politieke discussie o.b.v. ideologische tegenstellingen kan helpen ontmynen
- ▀ deugdelijk bestuur, het lijkt namelijk logisch om, zeker in situaties van budgettaire beperkingen, nieuwe wetgeving eerst op kleine schaal uit te proberen, en
- ▀ regeldruk verminderen

Regelluwe zones zijn een soort proeftuinen, waarbij een bepaalde regeling, die als belemmerend wordt ervaren, tijdelijk buiten toepassing wordt gesteld, en dit binnen een specifieke context of voor een specifieke doelgroep. Het is dus steeds maatwerk, om een knelpunt in de regelgeving aan te pakken/weg te werken en ruimte te creëren voor experimenten en innovaties.

Ondanks de duidelijke voordelen en kansen van beide methoden (ze dragen bij tot betere wetgeving, bieden inzicht in de effectiviteit van wetgeving, laten flexibiliteit toe om na evaluatie een tijdelijke regelgeving aan te passen ...), ziet de spreker ook enkele belangrijke knelpunten. Zo zijn er duidelijke **methodologische risico's**. Het feit dat men een tijdelijke regeling treft in een beperkte werkingssfeer kan namelijk het risico inhouden te snel en onvoorbereid te willen handelen, en dus ook niet voldoende na te denken over de manier van evalueren.

Ook zijn er belangrijke **morele en ethische bezwaren** mogelijk. Vragen die bij het experimenteren met wetgeving vaak worden gesteld zijn: is het wel fair of eerlijk om bepaalde mensen anders te behandelen of aan andere regels te onderwerpen? Is het wel ethisch om sommige individuen uit te sluiten van een (mogelijk) voordeel van een nieuw beleidsprogramma. Mogen we mensen als proefpersonen behandelen? Tim Buyse verduidelijkt echter dat deze redenering impliciet veronderstelt dat als men nieuw beleid voor iedereen uitrolt, dit ook effectief is, maar dat staat uiteraard niet vast. Eigenlijk kan geargumenteed worden dat de morele bezwaren tegen de algemene uitrol van programma's waarvan de effectiviteit niet bewezen is, groter zou zijn (zeker in situaties met beperkte budgettaire ruimte).

Tot slot lijkt een belangrijke drempel zich te situeren in de **spanning met het wetsbegrip** die kan ontstaan bij het vormgeven van experimentele wetgeving. Zo is experimentwetgeving of regelluwheid typisch tijdelijk is, handelt het over specifieke afwijkingen van de geldende wetgeving, en heeft het meestal betrekking heeft op een specifiek groep individuen. Dit kan op gespannen voet staat met enkele beginselen van behoorlijke wetgeving, zoals de 'algemeenheid', 'rechtszekerheid', en 'rechtsgelijkheid' die verbonden zijn aan het wetsbegrip.

Tim Buyse illustreerde het gebruik van experimentwetgeving in het vervolg van zijn presentatie met enkele voorbeelden uit het buitenland. Zo blijken sommige landen vooral ervaring te hebben met regelluwheid (de zgn. *innovation waivers* in de Verenigde Staten, of de Green Deals in Nederland). Andere landen kennen goede voorbeelden van experimentele wetgeving (experimenten met een basisinkomen of *driverless cars* in Finland, een tijdelijke afwijking op de verkeerswet (dynamische maximumsnelheden) of met specifieke experimenteerwetgeving zoals de Crisis- en herstelwet (2010) of de experimentenwet (2013) in Nederland). In Frankrijk blijkt de mogelijkheid tot experimenteren met wetgeving zelfs ingeschreven in de Grondwet.

Ook in Vlaanderen is er in de laatste jaren sprake geweest van experimenteren met wetgeving of types van regelluwheid. Zo is er binnen het beleidsdomein Onderwijs expertise met het werken met proeftuinen, werd een recent experimentonderzoek opgezet over de opvolging van werkzoekenden in de Werkwinkel van Oostende en binnen Welzijn kent men voorbeelden naar regelluwe omgevingen zoals binnen Flanders' Care. Ook binnen Ruimtelijke Ordening, Energie en Mobiliteit kennen de concepten opgang in

beleidsdocumenten. De praktijkvoorbeelden wijzen vooral op hybride vormen en combinaties van experimenten en regelluwheid, maar ook dat het fenomeen, zeker in Vlaanderen, eerder zeldzaam blijft.

Enkele lessen uit literatuur en praktijk

De spreker sloot zijn toelichting af met enkele lessen die op dit moment al kunnen getrokken worden uit het reeds gevoerde literatuur- en praktijkonderzoek:

■ Experimenteer enkel indien opportuun

Experimentwetgeving (of ruimer: tijdelijke wetgeving) blijkt niet per se altijd wenselijk of onwenselijk, maar hangt namelijk af van het specifieke domein en gebruik ervan. De wetgever beschikt bijvoorbeeld over heel wat alternatieve methodes ter evaluatie, zowel ex ante als ex post (effecten- en impactanalyse, kosten-batenanalyses, risicoanalyses, beleidslogica-analyses, werkbaarheidsanalyses, expertmeningen, scenariostudies of simulaties...).

De toepassing van experimentele wetgeving wordt dan ook best beperkt tot die situaties waarbij voor de toepassing van de alternatieve instrumenten niet alle gegevens beschikbaar zijn of bepaalde wetenschappelijke ontwikkelingen nog onvoldoende kunnen worden ingeschat. Het lijkt dan ook belangrijk om een visie te ontwikkelen over welke systematiek men wil hanteren bij het gebruik van deze regelgevende tool. In elk geval zal het gebruik afhangen van:

- de verwachte kosten, opbrengsten en duur van het experiment,
- de verwachte impact van de voorgestelde hervorming,
- het niveau van wetenschappelijke onzekerheid over de regelgeving of hervorming (In geval van grote onzekerheid is experimenteren namelijk bewijs van 'smart regulation' en voorzichtig beleid),
- de dringendheid om wetgeving te implementeren (een experiment moet namelijk lang genoeg duren om de effecten te kunnen meten, cf. infra),
- de mate van politieke steun (al is deze vaak endogeen),
- het type wetgeving: experimenten zullen eerder gebruikt worden bij technische of ordeningswetgeving dan bij institutionele wetgeving,
- de mate van rechtsongelijkheid en/of –onzekerheid die zou gecreëerd worden door het experiment.

■ **Zorg voor een duidelijke wettelijke basis en afgelijnd regelgevend kader**

Elk wetgevingsexperiment moet gerechtvaardigd zijn en ingebed in een regulerend kader waarin ook de voorwaarden staan waaraan het experiment moet voldoen, moet zorgvuldig en nauwkeurig worden opgezet in goedgekozen omstandigheden met als doel een duidelijke hypothese en een causaal verband te onderzoeken en valideren.

Het lijkt namelijk logisch in eerste instantie een algemeen kader te formuleren dat de wettelijke grondslag legt voor het gebruik van experimentwetgeving, regelluwe zones en consoorten. Daarin zou eveneens benoemd kunnen worden aan welke criteria een specifiek experiment of regelluwe zone moet voldoen. Specifiek kan het gaan om een opsomming van de in een specifieke experimentele context te definiëren aspecten, zoals:

- het doel en de functie van het experiment,
- de exacte tijdsduur van het experiment (de maximale geldingsduur),
- een aanduiding van welke artikelen of onderdelen van een wet kan worden afgeweken en een motivering waarom,
- een argumentatie waarom de beginselen van rechtsgelijkheid en –zekerheid niet worden geschaad,
- de wijze en periodiciteit van de evaluatie alsook het model van evaluatiebepaling,
- een omschrijving van criteria op basis waarvan kan worden besloten of het experiment al dan niet geslaagd zal zijn,
- minimale procedurele waarborgen bij de evaluatie en naar aanleiding daarvan te verrichten consultaties,
- ...

Inspiratie kan gehaald worden uit de Nederlandse Aanwijzingen voor de Regelgeving (10a en 10b) waarin het procedé van experimentele wet- of decreetgeving wordt genoemd en die twee specifieke bepalingen omvat over het opstellen van experimentele wet- of decreetgeving. Zo bevat de aanwijzing welke elementen de wettelijke regeling die het experiment toelaat moet bevatten (maximale geldingsduur, evaluatiecriteria ...).

■ **Zorg voor maatwerk**

Uit bovenstaande kan in elk geval worden afgeleid dat experimentwetgeving en regelluwe zones maatwerk vereisen. Dit volgt ook uit ervaring en voorbeelden uit andere landen.

■ **Zorg voor een politiek, ambtelijk én maatschappelijk draagvlak met ruimte voor initiatief**

Meer dan vandaag is nood aan een echt draagvlak voor het gebruik van experimentwetgeving of experimentele evaluatietechnieken. Dit vereist in eerste instantie vooral een cultuurshift, wil Vlaanderen de mogelijkheden van experimentele wetgeving beter benutten. Ook een antwoord bieden op veelgehoorde morele en ethische bezwaren lijkt onoverkomelijk.

■ **Zorg voor een duidelijke doelstelling, wees consistent doch realistisch**

Het in het leven roepen van experimentwetgeving of de organisatie van regelluwe zones moet steeds gebeuren met een duidelijk doel voor ogen en vertrekken vanuit de leer- of onderzoeksfunctie en het hanteren van deugdelijk bestuur. Dit impliceert enerzijds dat experimentwetgeving enkel wordt toegepast wanneer dit opportuun wordt geacht in een specifieke context of situatie, maar ook dat oneigenlijk gebruik wordt beperkt. Zo is het opzetten van een omvangrijk experiment weinig relevant wanneer beleidsknopen over het instrument reeds zijn doorgehakt en enkel dienen ter ondersteuning van reeds genomen beleidskeuzes.

Consistent zijn impliceert het engagement om de evaluatieresultaten van een experimenteel opzet na te leven (of op zijn minst effectief mee te nemen in het verdere politieke besluitvormingsproces) eerder dan kortlopende programma's in het oneindige te verlengen. Al te vaak is 'tijdelijk' namelijk een voorbode voor 'permanent'. Toch moet men realistisch blijven: een experiment is namelijk steeds contextspecifiek en dus niet altijd veralgemeenbaar of extern valide. Het kan in elk geval wel bewijs bijdragen over de effectiviteit en werking van een beleidsprogramma, en moet dan ook samen worden bekeken met andere analyses, kennis en evaluaties.

4 Innovatievriendelijke regelgeving

Prof. **Reinhilde Veugelers** ging in haar presentatie dieper in op de meer algemene relatie tussen innovatie en regelgeving. Veugelers verengt innovatie hier niet bij tot technologische innovatie maar de term omvat ook niet-technologische (sociale) innovatie en zowel radicale als incrementele vernieuwing.

Innovatie en standaarden: vloek of zegen voor regulering?

Innovatie en regulering kennen volgens Veugelers in principe geen *trade-off*, maar zijn eerder **complementair**. Het doel van regelgeving is om meer sociale welvaart te creëren uit productieve activiteiten, en innovatie kan helpen om deze doelstelling op een snellere en meer kosteneffectieve manier te bereiken. De idee is dus niet steeds dat om méér innovatie te hebben we ook minder regulering vereisen. De centrale vraag moet eerder zijn hoe we ervoor kunnen zorgen dat regulering de innovatiemachine versterkt en richt op een effectievere regulering.

Regelgeving en standaarden kunnen een **stimulans** betekenen voor innovatie, net omdat ze:

- in technische termen weergeven wat de maatschappij belangrijk vindt, waardoor bedrijven zich beter kunnen positioneren in de markt wat de (technisch en commerciële) onzekerheid reduceert,
- consumenten erover informeren dat nieuwe producten, diensten of technologieën voldoen

aan eisen van kwaliteit en veiligheid, wat ook het vertrouwen in en de vraag naar de nieuwe innovaties verhoogt,

- ervoor kunnen zorgen dat nieuwe producten, diensten of technologieën compatibel zijn met reeds bestaande (d.i. *lock-in* vermijden),
- conformiteit verzekeren voor complementaire producten en diensten;
- een vraag creëren naar nieuwe, met de regulering in overeenstemming zijnde, innovaties.

Anderzijds kan sommige regulering ook een vloek of **belemmering** betekenen voor innovatie, omdat ze:

- leiden tot extra administratieve kosten, wat zeker voor jonge, nieuwe innovators met financiële beperkingen, een serieuze last kan zijn,
- in situaties met hoge 'switching' kosten of voordelen voor de *incumbents* (schaal, scope, netwerk) kunnen leiden tot een *lock-in* van bestaande technologieën,
- aanleiding kunnen geven tot een premature selectie van bepaalde technologieën,
- als toegangsbarrière voor nieuwe concurrenten kunnen werken wanneer 'stakeholder consultaties van actuele spelers de toetredingskosten in de markt verhogen.

Regelgeving kan volgens prof. Veugelers zowel negatief als positief werken voor innovatie. Veel hangt af van het regelgevingsproces en de innovatieve capaciteit (skills, financieringsbronnen ...) van de economie, wat een systeemkenmerk is. Daarom is regelgevingsbeleid slechts één element in de gehele (beleids)mix om innovatie te stimuleren, en kan er nooit verwacht worden dat alles opgelost wordt met ingrepen op de regelgeving.

Er bestaat wel enige **empirische evidentie** over wat in de EU gepercipieerd wordt als barrières voor innovatie en daarbij blijkt regelgeving een belangrijk element te zijn, evenwel naast vele andere (toegang tot externe of interne financiering, hoge innovatiekosten, onzekere vraag, beperkte informatie over technologieën of markten, beperkt geschoold personeel ...).

Beleidsaanbevelingen voor innovatievriendelijke regelgeving

De spreker deed ook enkele beleidsaanbevelingen specifiek gericht op het Europese niveau maar die ook voor Vlaanderen van belang kunnen zijn.

- Er is nood aan klare en transparante informatie wat commerciële onzekerheid kan verminderen en voor een stimulans tot innovatie zorgt;
- Houd de administratieve en nalevingskost laag bij gelijk welke regelgeving want innovators moeten deze dragen bovenop de, vaak omvangrijke, innovatiekost;
- Neem een technologieneutraal perspectief in bij het ontwikkelen van nieuwe regelgeving en standaarden – een *performance-based* of *outcome-based* benadering lijkt daarbij te verkiezen;
- Zelfregulering en co-regulering kunnen de kost van de regelgevingslast verminderen, maar dragen ook een risico in zich tot *lock-ins* met bestaande technologieën.

- Ex ante impact beoordelingen van nieuwe regelgeving zou ook steeds het aspect 'innovatie' moeten beoordelen (d.i. een zogenaamde 'innovatietoets'). Gelijkaardig moet ook bij ex post evaluaties van regulering de innovatie-impact getoetst worden.
- Een meer permanente infrastructuur voor monitoring en evaluatie, die eventueel gedeeld kan worden tussen lidstaten en tussen verschillende beleidsdepartementen, kan de beoordeling van de innovatie-impact van regelgeving sterk verbeteren.

Prof. Veugelers besprak vervolgens een specifiek instrument waarmee vandaag op Europees niveau geëxperimenteerd wordt met als doel de reguleringsagenda meer toekomstproof en innovatievriendelijk te maken. De **innovation deals** brengen innovators en beleidsmakers samen met als doel belemmerende regelgeving te identificeren en flexibiliteit toe te laten tot experimenteren binnen de EU-wetgeving. Volgens de spreker focust men daarbij nog al te vaak op het verbeteren van de implementatie van bestaande regelgeving, eerder dan het verbeteren van het vormgeven van nieuwe, toekomstige regelgeving. Bovendien houdt dit instrument geen rekening met toekomstige innovatie-actoren

Als uitsmijter zette de spreker een vraagteken bij het 'voorzorgsbeginsel' waarop nieuwe regelgeving vaak wordt gebaseerd. De idee is dat wanneer niet zeker is of een innovatie tot risico's kan leiden of in overeenstemming is met huidige standaarden, men het verbiedt. Dergelijke benadering is evenwel erg nefast voor innovatie, zeker wanneer ze risicovol of drastisch zijn of onzekere effecten hebben. Beter zou het '**monitoring en evaluatieprincipe**' zijn. Bij onzekerheid wordt een ex ante risk assessment uitgevoerd en, eerder dan verbieden wordt gemonitord en ex post geëvalueerd van zodra meer informatie beschikbaar komt. Belangrijk daarbij is ook het evenwicht tussen voldoende duidelijkheid en wettelijke zekerheid enerzijds en effectieve regulering anderzijds. Wettelijke zekerheid is dus niet het enige objectief en is slechts één element in de totale effectiviteit van regulering.

5 Experimentwetgeving en de deeleconomie

Dr. **Sofia Ranchordás** ging vanuit haar expertise over experimentele wetgeving en de juridische aspecten daarbij in op de case van de deeleconomie.

De **deeleconomie** is namelijk een perfect voorbeeld van een botsing tussen enerzijds een innovatie en anderzijds bestaande regelgeving die niet in staat is op deze innovatie een antwoord te bieden. De deeleconomie moet daarbij voldoende eng worden gedefinieerd als die activiteiten waarbij sprake is van (i) delen, (ii) duurzaamheid, (iii) peer-to-peer, (iv) on-demand diensten, (v) digitale platformen en (vi) vertrouwen.

De deeleconomie omvat een sterk innovatie-element en realiseert van daaruit ook een aantal voordelen. Zo leidt ze over het algemeen tot lagere prijzen, zorgt ze voor diversiteit ('nieuwe ervaringen'), legt ze extra druk op professionelen om te innoveren en nieuwe producten en diensten te ontwikkelen (concurrentie-effect) en leidt ze op die manier ook tot een verbetering van de kwaliteit van bestaande diensten.

Een cruciale vraag in dit kader is of we bestaande regel- en wetgeving moeten herzien in functie van de deeleconomie. Dit houdt een aantal belangrijke juridische uitdagingen in, niet alleen door verouderde regels maar bv. ook door te veel regels (die evenwel bestaan om een reden). Vragen

die zich opwerken betreffen ruimtelijke ordening, brandveiligheid, belastingen, volksgezondheid, consumentenbescherming ...Verschillende opties bestaan: (i) traditionele regels blijven hanteren (wat vaak tot problemen leidt), (ii) co-regulering en tijdelijke samenwerkingsovereenkomsten met deel-initiatieven of (iii) experimenteren.

Een voorbeeld van experimenteren met de regulering van de deeleconomie vinden we terug in Leeds (*SharingLeeds*) of de *Sharing City* in Seoul. In Seoul bijvoorbeeld zal men de deeleconomie niet enkel sturen maar ook steunen, waarbij bepaalde lokale regels buiten toepassing kunnen worden gesteld voor deelinitiatieven.

Een mogelijk knelpunt bij dergelijke experimenteerwetgeving is evenwel de **juridische terughoudendheid**. Zo heeft de Nederlandse

Raad Van State in het verleden al aangegeven dat experimenteerbepalingen disproportioneel kunnen zijn, in sommige gevallen weinig doeltreffend en vaak onvoldoende afgewogen. Ook de schending van het rechtszekerheidsbeginsel en de mogelijke onacceptabele ongelijkheid tussen burgers wordt vaak als problematisch ervaren.

De idee van dr. Ranchordás bestaat erin een juridisch kader te ontwerpen dat algemeen geldt (ruimer dus dan enkel voor de deeleconomie). Dit kader:

- hanteert het proportionaliteitsbeginsel als belangrijkste richtsnoer;
- is gebaseerd op het legaliteitsbeginsel, m.a.w. een grondslag met alle wezenlijke elementen waaronder:
 - duidelijke doelstellingen van het experiment,
 - hoe en waarvan van wordt afgeweken,
 - de geldingsduur,
 - duidelijkheid over de evaluatie,
 - een deadline om een beslissing te nemen over het vervolg van het experiment (*evidence-based*).

6 Debat en gedachtewisseling met de zaal

Na de toelichting door de drie sprekers werd een gedachtewisseling met de zaal gehouden onder leiding van **Peter Van Humbeek** (SERV). Voor het eerste deel werden een aantal mensen bereid gevonden een antwoord voor te geven op drie specifieke richtvragen. Deze vragen waren:

1. Vanwaar uw interesse of van het beleidsdomein waarin u actief bent voor experimentwetgeving en regelluwe proeftuinen?
2. Wat zijn de ervaringen en lessen tot dusver in dat beleidsdomein. Positief of negatief? Wat zijn *do's en don'ts*?
3. Met welke vragen zitten jullie nog? Waar lopen jullie tegenaan? Aan wat is er vooral behoefte?

In een tweede deel werd het woord gegeven aan andere aanwezigen, die bijkomende vragen konden stellen aan de sprekers of aanvullingen konden doen vanuit eigen expertise of ervaringen.

Inge Leenders verduidelijkte dat in het Departement Ruimte Vlaanderen een **grote interesse** bestaat voor het onderwerp. De bevoegde minister neemt het woord in elk geval vaak in de mond. De idee bestaat er vandaag in om bestaande elementen van regelgeving uit te schakelen en nieuwe zaken uit te testen, en dit binnen een territoriaal afgebakende zone. Concreet gaat het om 2 concepten, die evenwel nog niet in regelgeving zijn omgezet:

- convenanten waarin afwijkingsregels vastgesteld worden i.s.m. lokale overheden, veelal intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (bv. over nieuwe gebruiksvormen of toepassingen van leegstaande gebouwen)
- verhandelbare ontwikkelingsrechten waarbij wordt geëxperimenteerd met het uitruilen van rechten tussen eigenaars met uitschakeling van de planbaten/planschade-regeling.

Ondanks de grote interesse vanuit politieke hoek, blijkt evenwel weinig besef te bestaan dat ook nieuwe regelgeving vereist is om dit te implementeren.

Joost Bollens (VDAB) verwees specifiek naar een experiment dat recent werd afgerond door de Universiteit van Maastricht om de impact te meten van het al dan niet zeer snel na inschrijving contacteren van de werkzoekende. Los van de resultaten van dit experimenteel onderzoek, ligt de relevantie ervan in het feit dat dit onderzoek überhaupt is kunnen gebeuren. Daaruit blijkt nu dat de **koudwatervrees** tegen experimenteren onterecht blijft. De spreker hoopt dat er in de toekomst ruimte komt voor meer gelijkaardige onderzoeken en experimenten. Toch stelt er zich telkens een ethische discussie, al is volgens dhr. Bollens niets doen misschien wel minder ethisch dan experimenten op te zetten, ook al is de uitkomst ervan onzeker.

Lieven Top (Departement EWI) brak een lans voor een **stabiel regelgevend kader** waarin plaats kan zijn voor experimenten. Vandaag komen bij EWI namelijk die bedrijven terecht die innovaties uitproberen, botsen op regelgeving en ten einde raad een uitweg zoeken. Daar wordt dan vaak ad hoc een oplossing voor uitgewerkt en dat vergt veel tijd. Het ontbreken van een algemeen geldend wettelijk kader is nefast voor de internationale aantrekkingskracht van Vlaanderen. Investeerders huiveren namelijk voor onduidelijke situaties. De spreker haalde ook ervaring aan met de proeftuinen binnen het voormalige IWT.

Sam Deckmyn (Plan C) bekijkt dit alles vanuit de invalshoek van de circulaire economie. In een circulaire economie wordt afval vermeden, wordt duurzaam omgegaan met grondstoffen, gaat aandacht uit naar productie, consumptie en levensduur... De grootste hinderpaal inzake regelgeving voor de circulaire economie situeert zich volgens de spreker op het vlak van afval. Eens iets het label afval krijgt, wordt het als gevaarlijk en toxisch beschouwd, wat de hergebruikmogelijkheden sterk beperkt. Andere juridische hinderpalen stellen zich bij (1) het stimuleren van korte ketens (bv. landbouwactiviteiten in de stad botsen op zonerings- en vergunningsregels) en (2) de regels inzake mededinging bij overheidsaankopen. De spreker

doet twee aanvullingen. Eerst en vooral stelde hij dat niet altijd nood is aan meer regelluwte, maar misschien wel net **méér regulering**. Daarnaast is ook nood aan een betere afstemming bij transversale aanpak.

Frederik Loeckx (Smart Grids Flanders) ziet het energiebeleid als een sector in transitie, die evenwel nog niet zoveel ervaring heeft met dit soort van experimenteel regelgevingsbeleid. *Smart Grids Flanders* wil een speerpuntclustering doen waarbinnen men een vijftal proeftuinen wil organiseren. Deze **proeftuinen** hoeven niet per se regelluw te zijn, maar er is wel nood aan andere regels om te experimenteren. Het gaat hierbij niet zozeer over het innoveren rond nieuwe technologieën maar wel met systemen en nieuwe businessmodellen. In elk geval is er

volgens Loeckx een grote nood aan consistentie tussen de verschillende beleidsdomeinen. Regelgeving hoeft evenwel niet territoriaal homogeen te zijn, omdat steden en gemeenten, omwille van demografie en economie, het energiebeleid op een verschillende manier absorberen. Bovendien wees Loeckx op een probleem bij het vocabularium dat vaak verschilt tussen juristen en technologen, waardoor het moeilijk is om constructief met elkaar te communiceren.

Kaat Huylebroeck (Departement Onderwijs & Vorming) verwees naar het **decreet proeftuinen** uit 2005 dat de basis legt voor experimenteren binnen het onderwijs. De ervaring leert echter dat de toepassing van het decreet vrij beperkt is. In Nederland daarentegen is veel meer ervaring over het experimenteren binnen onderwijs. Een belangrijke juridische kanttekening volgens Huylebroeck is evenwel dat het recht op onderwijs een grondrecht is, waar niet mee te experimenteren valt. Dit impliceert dat er duidelijke voorwaarden moeten gesteld worden bij de uitvoering van experimenten die raken aan het recht op onderwijs.

Sofia Ranchordás bevestigde dat experimenteren binnen onderwijs ook kan zonder dat aan het 'recht op onderwijs' wordt geraakt. Er zijn met andere woorden verschillende gradaties in het recht op onderwijs, en er bestaan verschillende instrumenten om dit te verwezenlijken. Ze verwijst daarbij naar de ervaringen in Nederland, waar het beleidsdomein onderwijs één van de rijkste is inzake werken met experimentwetgeving, en dit steeds binnen het legaliteitsbeginsel.

Huylebroeck stelde tot slot dat zowel het regeerakkoord als de beleidsnota aandacht hadden voor planlastvermindering en administratieve vereenvoudiging binnen het onderwijs. Toch blijken het aantal regels en decreten en de decretale beperkingen die innovatie belemmeren al bij al mee te vallen.

In de zorgsector wordt volgens **Carine Boonen** (Flanders' Care) heel wat geëxperimenteerd, maar veelal zijn de experimenten aanbodgedreven en onvoldoende afgestemd op de noden van de gebruikers (bv. domoticasystemen voor 80-plussers). Vandaag lopen er nog een aantal proeftuinen, ondermeer begeleid door iMinds, die als referentie dienen binnen Europa. Voorbeelden zijn de aflevering van medicatie in samenwerking met B-post, zorgwonen ... De spreker geeft twee belangrijke

randvoorwaarden mee over het werken met experimentwetgeving en proeftuinen:

- in een proeftuin mag je ook mislukken. Uit een mislukking kan je namelijk ook leren.
- proeftuinen gaan volgens Boonen in de meeste gevallen samen met een zekere regelluwte. Men komt namelijk snel in aanraking met beperkende (soms federale) regelgeving wanneer men wenst te experimenteren.

Frank Van Thillo (MORA) besprak twee heel concrete voorbeelden binnen mobiliteit van experimenten of proeftuinen waar bovendien belangrijke kanttekeningen bij te maken zijn:

- het recht op basismobiliteit wordt eerder ingevuld als het recht op basisbereikbaarheid. Er kunnen dan vragen gesteld worden bij hoe dit proces verloopt. Randvoorwaarden van basisbereikbaarheid zouden volgens de spreker meer maatschappelijk moeten afgetoetst worden. Er is dus nood aan meer ethische debatten in het parlement die gaan over regelgeving en maatschappelijk draagvlak (cf. regelgeving LZV's)
- anders geprijsde mobiliteit: met de invoering van de kilometerheffing is meteen gekozen voor specifieke methodologie, zonder eerst te experimenteren met het middel om het vooropgestelde doel te bereiken.

Voor dhr. Van Thillo is een debat over maatschappelijke aspecten van belang en is ook een regelgevend kader van belang (dat bijvoorbeeld verplicht om de termijn te bepalen van het experiment of advisering te voorzien).

Vanuit juridisch oogpunt gaf **Jeroen Van Nieuwenhove** (KU Leuven en Raad van State) twee positieve punten en twee kritische bedenkingen bij het thema van de SERVacademie. Positief is enerzijds dat experimentwetgeving en regelluwe zones verandering mogelijk maken waar dat met de klassieke instrumenten niet kan alsook dat "**reparatieregelgeving**" wordt vermeden. Volgens de spreker is het uittesten van nieuwe regelgeving op een beperkte groep beter dan snel iets in een programmadecreet te stoppen voor heel Vlaanderen, waarna het meerdere keren moet bijgesteld worden.

Echter, toch zijn er gevaren. Zo moet worden opgelet met het begrip '**tijdelijkheid**' wat het is rekbaar. Het kan volgens Van Nieuwenhove niet de bedoeling zijn om semipermanente bubbels van afwijkende regelgeving te creëren. In de regel is het de bedoeling nieuwe regelgeving kortstondig uit te testen en nadien te integreren in bestaande wetgeving. Daarnaast moeten ook steeds de beginselen van de **rechtszekerheid, gelijkheid en evenredigheid** bewaakt worden en dit in evenwicht met de beoogde vernieuwing.

Dr. Ranchordás beaamde dit en stelde dat het verleden uitwijst dat tijdelijk inderdaad vaak permanent wordt (de spreker verwijst hierbij naar de 'common law' uit het Verenigd Koninkrijk waarin experimenteerbepalingen trouwens hun oorsprong vinden). Het aspect tijd is dus erg belangrijk en verlenging van tijdelijke wetgeving mogen geen standaardpraktijk worden.

Ook onzekerheid is een belangrijk aspect. Afzonderlijke individuen ervaren experimenten namelijk anders: grote bedrijven kunnen risico's beter managen dan kleine bedrijven. Ze gaan op een andere manier om met onzekerheden (cf. recent onderzoek aan de Universiteit Hasselt)

Uit de verdere gedachtewisseling kwamen nog een aantal andere belangrijke aspecten en aandachtspunten naar voor, alsook enkele praktijkervaringen en voorbeelden.

Victor Dries (kabinet Homans, voordien OVAM) duidde op de reeds 20 jaar bestaande uitzonderingsregeling in het Bodemsaneringsdecreet. Dit principe heeft daadwerkelijk toepassing gekend en kan geëvalueerd worden. Ook in VLAREM bestaan er dergelijke bepalingen. Daarnaast is er de kwestie van cultuur ... Ondanks het bestaan van heel wat richtlijnen, omzendbrieven en pseudowetgeving is er vaak een gebrek aan bereidheid om af te wijken omwille van de zware procedures die daarmee samenhangen.

Philip Diepvents (ABVV) stelde dat de keuze voor het opzetten van experimenten of proeftuinen niet steeds waardenvrij is. In geval van de ene proeftuin wimpelt een beleidsdomein eventuele tegenstand af als "koudwatervrees" (spreker verwijst daarbij naar de tussenkomst van dhr. Bollens), maar in het andere geval, wanneer bijvoorbeeld een experiment in zou gaan tegen de belangen van dat domein, dan is het plots een al te groot waagstuk. Volgens dhr. Diepvents moet men het eerst eens zijn over de **doelstellingen** die men wil bereiken alvorens te analyseren of dit doel kan behaald worden via een proeftuin, experiment of vorm van regelluwhoud. De evaluatie moet dan ook betrekking hebben op het doel dat vooropgesteld werd, en niet de proeftuin an sich.

Kaat Huylebroeck (Departement Onderwijs & Vorming) ging akkoord met het belang van duidelijke doelstellingen en haalde een bijkomend risico aan. De kans bestaat namelijk dat proeftuinen of experimenten slechts pro forma (d.i. voor de schijn) zouden worden gelanceerd, terwijl men beleidsmatig al heel goed weet wat men als nieuwe situatie wil introduceren. De proeftuin dient dan om te bewijzen dat het reeds besliste beleid succesvol kan zijn.

Prof. Veugelers beaamde dat dit inderdaad niet de bedoeling mag zijn van experimenteren met wetgeving: experimenten dienen om de regelgeving te verbeteren. Daarbij is nood aan een duidelijk kader en transparantie over wat men wil testen (d.i. een **duidelijk vooropgesteld doel**). Dit doel moet dan ook ex post effectief geëvalueerd worden. Er is daarbij nood aan experimenteel design.

Over het belang van een vooropgesteld doel vulde dr. Ranchordás aan dat aan een experimentele bepaling vaak een delegatiebepaling verbonden is. De grenzen van de delegatie moeten duidelijk aangegeven zijn. Zo zeggen de Nederlandse Aanwijzingen voor de Regelgeving dat de doelstelling van het experiment expliciet moet zijn. Als doelen te nauw zijn, is er geen vrijheid om te experimenteren. Anderzijds, als er geen grenzen zijn, is er geen kader om te oordelen. Er is nood aan vrijheidsgraden om te

experimenteren, maar er zijn gradaties vb. rekening houdend met grondrechten (waarbij kan verwezen worden naar het recht op onderwijs).

Dennis De Kok (min. economisch zaken NL) wees op een traject rond innovatieve regelgeving waar men momenteel over nadenkt in Nederland. Daarbij is, naast experimentwetgeving, ook de zogenaamde “right to challenge” (R2C) een piste die wordt onderzocht. In dit systeem kan men als initiatiefnemer bij de overheid aankloppen en vragen om vrijgesteld te worden van een specifieke regelgeving, omdat men kan hardmaken het doel op een betere wijze te kunnen bereiken dan volgens de voorwaarden van de regelgeving mogelijk zou zijn.

Prof. Veugelers ziet voordelen in dit systeem maar wijst op de beperkte toepassing. Het systeem is namelijk enkel toegankelijk voor bestaande partijen én voor partijen die het kunnen betalen. Wie zal het right to challenge uitoefenen van het algemeen belang? Prof. Veugelers strijdt in dit kader voor een soort orgaan dat challenges op een uniforme manier beoordeelt met

het algemeen belang voor ogen. Voor dr. Ranchordás is R2C, net als experimentwetgeving en regelluwe zones, een instrument om burgerinspraak te realiseren, nieuwe kennis te verwerven over belemmerende wetgeving.

Carine Boonen vroeg zich bovendien af hoe lang zo een right to challenge duurt (d.i. van bij de aanvraag tot de goedkeuring)? In sommige domeinen gebeuren innovaties erg snel, en is sprake van revoluties eerder dan evoluties.

Volgens Dennis De Kok hangt dit uiteraard af van de complexiteit van de specifieke regelgeving waarvan men wil afwijken en de manier waarop men dit wenst te doen. Daarbij neemt men idealiter op vooraf contact op met de overheid om een inschatting te kunnen maken van de kans op slagen van dergelijk R2C. Victor Dries getuigt dat deze afwijking erg snel kan gaan en verwijst naar een specifiek bodemsaneringsdossier dat binnen anderhalve week werd afgerond. Essentiële voorwaarden voor dergelijke vlotte aanpak zijn (i) transparantie, (ii) eensgezindheid bij de beide partijen over de doelstellingen en (iii) duidelijkheid over mogelijke risico's die de afwijking met zich meebrengt.

Philip Verwimp (ULB, Solvay Business School) vond de discussies over experimentwetgeving erg interessant maar stelde dat experimenteren niet per se groots opgezet hoeft te zijn en over nieuwe regelgeving te gaan. Ook binnen bestaande regelgeving is er soms ruimte voor kleine experimenten. De spreker vroeg zich af of de lat niet wat lager gelegd kan worden? De spreker verwees naar het voorbeeld van de Obama-administratie die had vastgesteld dat veel Vietnamveteranen hun rechten niet opnamen en

hen daarop bevroeg. Uit deze bevraging en een experimentele set-up leerde de administratie vervolgens wat werkt en wat niet.

Patrick Vandenberghe (Departement Kanselarij en Bestuur) meldde dat voor het uitvoeren van experimenten (*randomised controlled trials*) er momenteel een raamovereenkomst bestaat getiteld "uitvoeren van onderzoeken om inzicht te verkrijgen in drempels en hefboomen om effectiviteit van beleid en communicatie te versterken".³

Silvie Myngheer (FEBEG) stelde zich de vraag hoe rekening wordt gehouden met derde partijen die niet in een eventueel experiment betrokken zijn maar er wel de gevolgen of risico's van ondervinden? In het energiebeleid zijn die derde partijen moeilijk te isoleren.

Mathias Van den Borre (kabinet Minister-President Geert Bourgeois) vond het in elk geval positief dat de thematiek van experimentwetgeving en regelluwe zones besproken wordt in het kader van deze SERVacademie. De spreker stelde zich de vraag of vanuit juridisch oogpunt nood is aan een algemeen kader dan wel eerder sectorspecifieke regelingen.

³ Voor meer informatie: <https://overheid.vlaanderen.be/raamcontract-onderzoek-gedragsinzichten>

7 Uitleiding

Administrateur-generaal Pieter Kerremans sloot de SERVacademie af met een dankwoord aan de sprekers en aanwezigen voor hun bijdrage en interesse. Hij gaf ook een korte vooruitblik op het proces dat zich nu binnen de SERV verder zal zetten met het oog op advisering aan de Vlaamse Regering. Daarbij wordt uiteraard de expertise van externen op prijs gesteld. De aanwezigen werden uitgenodigd om, wanneer zij dit wensen, tijdens de zomermaanden hun bemerkingen op het voorlopige SERV-rapport (dat binnenkort ter beschikking zal worden gesteld) over te maken aan het SERV-secretariaat.

8 De sprekers

Prof. dr. **Reinhilde Veugelers** is gewoon hoogleraar aan de onderzoeksgroep Bedrijfseconomie, Strategie en Innovatie van de Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen van de KULeuven. Tussen 2004 en 2008 was ze economisch adviseur bij het Bureau of European Policy Analysis (BEPA) van de Europese Commissie. Momenteel zetelt Veugelers in de ERC Scientific Council, is ze senior fellow bij de denktank Bruegel en CEPR Research Fellow. Veugelers is tevens lid van de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten. Het onderzoek van Veugelers concentreert zich in de domeinen industriële organisatie, internationale economie en strategie, innovatie en wetenschap. Specifieke topics betreffen R&D, internationale technologieoverdrachten door multinationals, jonge innovatieve ondernemingen, de link tussen wetenschap en industrie ...

Dr. **Sofia Fernandes Da Silva Ranchordás** promoveerde in 2014 aan de Tilburg Law School en Universiteit Antwerpen met een proefschrift over 'Sunset Clauses and Experimental Legislation: Blessing or Curse for Innovation?' Ranchordás is een regelmatig gevraagd spreker op internationale conferenties en heeft verscheidene nationale en internationale publicaties over tijdelijke wetgeving, innovatiebeleid, vergelijkend bestuursrecht, de regulering van digitale platformen (met name op het gebied van de deeleconomie) en burgerparticipatie. In 2015 en 2016 nam zij deel aan verschillende initiatieven over de regulering van digitale platformen die door de Federal Trade Commission (VS) en de Europese Commissie werden georganiseerd.

Tim Buyse werkt op de studiedienst van de SERV en is tevens gastprofessor aan de faculteit Economie en Bedrijfskunde van de UGent.

Bijlage

Vlaamse Regering vraagt SERV advies over verbetering Vlaamse regelgeving

Met de adviesvraag aan de SERV geeft de Vlaamse Regering het startschot voor een bredere dialoog over de verbetering van de Vlaamse regelgeving. Zij wil het advies gebruiken om binnen de regering en de administratie de discussie te voeren over de vraag of men op het goede spoor zit met de realisatie van deze prioriteit in het Vlaams regeerakkoord.

Structurele initiatieven in de pijplijn

Concreet vraagt de Vlaamse Regering advies over een aantal structurele initiatieven die in de pijplijn zitten, zoals regelgeving met een lager detailniveau, de ontwikkeling van een noodzakelijkheidstoets, het stimuleren van het gebruik van niet-dwingende beleidsinstrumenten en de introductie van vaste verandermomenten.

Experimentwetgeving en regelluwe proeftuinen

In het bijzonder wil de regering ook het advies van de SERV over het werken met zgn. experimentwetgeving of de introductie van regelluwe proeftuinen. Experimentwetgeving past in het streven naar een slimmer, meer evidence informed beleid. Een nieuwe wettelijke regeling wordt eerst in verschillende varianten uitgetest in de praktijk om te bekijken wat best werkt. Regelluwe proeftuinen willen tegemoet komen aan de vraag naar meer kansen en minder belemmeringen voor innovatieve initiatieven en activiteiten. In een regelluwe proeftuin kan men afwijken van bestaande wetten en regels of ze anders toepassen.

Regeldruk

De regering vraagt tot slot ook om een aantal prioritaire voorstellen te formuleren voor het verlagen van de regeldruk, verdere administratieve vereenvoudiging en een verbetering van de praktische toepasbaarheid van Vlaamse regelgeving.

Samenwerking met andere maatschappelijke actoren

Dat deze vragen aan de SERV gesteld worden, is geen toeval. De SERV heeft in het verleden steeds het voortouw genomen in de adviesverlening over het wetgevingsbeleid in Vlaanderen. Dat neemt niet weg dat we de hand reiken naar andere maatschappelijke actoren om mee te werken aan het advies. We willen bijvoorbeeld graag de strategische adviesraden en de lokale besturen betrekken en ook input uit academische hoek een plaats geven.